

Matkan tarkoitus oli tutustua Latviassa, Riiassa olevan Janis Rosentāls Riga Art Highschooliin ja siellä työharjoitteluaan suorittavien Lybeckerin toisen vuosikurssin kuva-artsaaniopiskelijoiden Jasmine Sorvojan ja Outi Lyttisen näyttöjen vastaanotto.

Sunnuntaina 19.05. Lensin Latvian Riikaan Tukholman kautta ja olin sunnuntai-iltana NB-hotellissa noin yhdentoista aikaan. Lybeckerin opiskelijat Jasmine Sorvoja ja Outi Lyttinen olivat ilahduttavasti odottaneet saapumistani hotellilla, jossa he myös asuivat. Sovimme seuraavan aamun aikataulusta, sillä Inese Pinke, joka toimii Janis Rosentālsin Riga Art Highschoolin (JRRMU) kansainvälisten asioiden koordinaattorina, oli lähettänyt viestin, jonka mukaan minulla oli heti maanantai klo 8.20 tapaaminen koulun rehtorin kanssa. Inese Pinke oli itse muulla Latviassa työmatkalla ja hänet tapaisin tiistaina. Hotelli oli siisti ja osin kaksi- ja kolmikerroksinen uudehko rakennus, joka oli muodostunut useasta ”siivestä”. Huoneeni ja kylpyhuoneeni olivat tosi siistejä, mutta huoneeni oli pieni. Hotellin aamiainen oli yllättävän runsas ja monipuolinen ja henkilökunta ystävällistä.

Maanantai (20.05) Matka hotellilta kouluun taittui jalan noin vajaassa 10 minuutissa ja opiskelijoilla alkoivat piirustustunnit myös tasan 8.20, joten jäin koulun kansliaan odottelemaan rehtorin saapumista. Kansliahenkilökunta ei puhunut englantia, joten paikalle hälytettiin nuorehko graafisen suunnittelun opettaja, jonka kanssa vaihdettiin ensikuulumiset. Hän oli myös aikoinaan ollut koulun oppilaita ja pätevöitynyt lisää alansa opettajaksi ja palannut JRRMU:un. Myöhemmin huomasin, useat nykyiset opettajat olivat koulun entisiä oppilaita.

Rehtori Janis Zingitis saavuttua jäimme hänen kanssaan kahden ja vaihdoimme tuliaiset ja hän esitteli pover point -esityksenä koulun historiaa ja koulun lukusuunnitelmaa ja toimintaperiaatteita, jotka muistuttivat Lybeckerin kuva-artsaani koulutusohjelmaa. Heidän opetussuunnitelmassa oli kuitenkin enemmän yleissivistäviä kursseja, sillä kaikki opiskelijat suorittivat meidän ylioppilastutkintoa vastaavan valtakunnallisen kokeen. Rehtori oli tietoinen Suomen menestyksestä koulutusta koskevista kansainvälisistä tutkimuksista. Seuraavassa faktatietoa koulusta:

- Koulu perustettiin 1895 ja sai nimekseen Latvian koristemaalarien koulu. Sittemmin 1944-46 koulun nimi oli Riga Art Highschool ja 18.3. 1946 koulu sai taas uuden nimen Janis Rosentāls Riga Art Highschool, sillä silloin oli kulunut tasan sata vuotta kuuluisan latvialaisen taidemaalarin Janis Rosentālsin syntymästä.

- Koulu on toisen asteen ammatillinen oppilaitos ja antaa visuaalisen taiteen opetusta ja opiskelijat voivat jatkaa opintojaan yliopistoissa tai siirtyä työelämään. Koulussa toimii myös lasten kuvataidekoulu ja koulu on myös Latvian kulttuuriministeriön alainen.

- Nuorisoasteen oppilaita on 140 ja iältään he ovat 16-20 -vuotiaita. Vuosittain otetaan 36 uutta opiskelijaa kaksipäiväisten pääsykokeiden perusteella. Koulutus kestää kaikkiaan neljä vuotta ja kahtena ensimmäisenä vuonna kaikille opetetaan taideaineita saman opetussuunnitelman mukaan. Koulussa on kaksi suuntautumisvaihtoehtoa: visuaaliset taiteet (maalaus, kuvanveisto, taidegrafiikka) tai visuaaliset viestintä taiteet (multimedia ja taidevalokuvaus). Kolmantena vuonna opiskelijat valitsevat pääaineensa ja neljäntenä vuonna he tekevät opinnäyte-työnsä eli diplomien.

- Taideaineiden opettajia on 15, joista osa-aikaisia 6 ja yleisaineiden opettajia on 7. Yleisaineita (esim. kielet, matematiikka) on opetuksesta 60% ja 40% taideaineita. Viikoittainen tuntimäärä on noin 38-40 h ja kouluvuosi alkaa 1.9 ja päättyy 28.6. Kesäkuun ”opetus” on tavallaan eräänlaista kesäharjoittelua tai meidän intensiiviviikkoja vastaavaa, sillä normaaleja oppitunteja ei ole ja opiskelijat voivat hakeutua esimerkiksi eripuolille Latviaa monenkirjaviin tehtäviin esim. teattereihin lavastemaalareiksi tms. Koulussa on myös lasten kuvataidekoulussa, jossa on 105 oppilasta iältään 11-16 -vuotiaita ja opetusta annetaan vain taideaineissa iltaisin ja lauantaisin.

Omasta urastaan rehtori, joka oli noin nelikymppinen rennonoloinen perheellinen mies, kertoi olleensa myös koulun entinen oppilas ja sanoi muistavansa neuvosto-aikaisen vielä -80 luvun lopulla vallinneen kuvataideopetuksen sisällön, jolloin kuvataide oli pyhitetty kommunistisen propagandan levittämiseen. Rehtori oli alunperin valokuvauksen opiskelija, mutta sittemmin erikoistunut maalaukseen. Hän oli myös opiskellut vuoden USA:ssa ja puhui sujuvasti englantia.

Sitten oli vuorossa tilojen katselmus. Rakennus oli vuosisadan vaihteessa rakennettu, mutta sitä oli uusittu ja modernisoitu. Luokkatilat olivat ahtaita, mutta muuten siistejä ja toimivia. Koulussa oli myös kirjasto ja vakituinen kirjastonhoitaja sekä oma ruokala, jossa ruoka valmistettiin alusta lähtien. Kellariin oli tehty osin maanpäälliset ja lasikattoiset valoisat ulokkeet ruokalaan ja kuvanveistotilaan. Luokkatiloja oli viidessä kerroksessa ja hissistä ei tietoaakaan. Koulussa oli käytössä perinteinen kellonsoittosysteemi ja kulunvalvonta sujui, siten että pääoven läheisyydessä istui vanha nainen, joka piti lukua tulijoista ja menijöistä. Kulkiessamme läpi koulun tiloja ja tavatessamme opiskelijoita tai muuta henkilökuntaa, rehtori vaihtoi auliisti kuulumisia heidän kanssaan. Sovimme rehtorin kanssa, että aloittaisiin varsinaisten Jasminen ja Outin oppituntien seuraamisen seuraavana päivänä.

Koulurakennus

Iltapäivällä käväisin keskustassa ratikalla, sillä hotellimme ja myös koulu olivat niin kaukana kvestasta, että kävellen siihen kuluisi noin 40 minuuttia. Jäin pois ratikasta ”vanhan kaupungin” vierellä ja tein pienen kävelylenkin. Vanhat hienot rakennukset varjostivat kapeita kujia ja ulkoilmaravintolat houkuttivat asiakkaita, sillä ilma oli aurinkoinen ja lähes helteinen. Käväisin myös isolla markkina- alueella, jossa on valtavat kauppahallit, josta tulikin sittemmin lähes vakituinen vierailupaikka. Lähellä olevalta linja-autoasemalta ostin tarvittavat kartat.

Kauppahallit ja sisäkuva hallista.

Tiistaina 21.05 maalaustunnit alkoivat 9.50. Luokka oli todella ahdas noin kymmenelle opiskelijalle. Osa opiskelijoista viimeisteli muotokuvamaalausta, jossa mallina oli ollut eräs opiskelija ja osa maalasi esillä olevaa asetelmaa. Tapana oli että, opiskelijat kustansivat mallin palkan siten, että kukin maksoi mallille palkkana 50 santimia (= ½ latia) kertamaksuna. Nuorehko maalauksen naisopettaja Vita Jurjäne osasi englantia ja arvioi toisen vuosikurssin opiskelijoiden aiemmin tehtyjä maalauksia vuoron perään. Työt olivat öljyvärimaalauksia; klassisia muotokuvia ja asetelmia. Töiden taso oli minusta erittäin hyvä. Kysyin opettajalta kouluun päässeiden osuutta pyrkijöiden määrästä. Hän kertoi, että pääsykoetehtävät ovat piirustus- ja maalaustehtäviä ja yleensä noin puolet hakijoista pääsee aloittamaan opinnot ja poikien osuus on usein tosi vähäinen. Tunnelma luokassa oli kaikenpuolin rauhallinen ahtaudesta huolimatta.

Maalausluokan tunnelmia.

Ilmapäivällä klo12.50 alkoi taidegrafiikan opetus pienessä tilassa, jossa oli muutama prässi, moderni kuivausteline ja yksi isohko pöytä, jonka ympärillä opiskelijat valmistivat painolaattoja. Ryhmässä oli noin kymmenen opiskelijaa ja kaikki olivat tyttöjä. Näkemäni painomenetelmät olivat yksinkertaisia kohopainomenetelmiä, jopa pahville koverrettuja ”painolaattoja”. Taidegrafiikkaa opetti keski-ikäinen naisopettaja Baiba Damberga, joka ei osannut englantia, mutta tarvittaessa opiskelijat tulkkasivat avuliaasti. Sain myös nähtäväksi litografioita ja etsauksia, jotka olivat aikaisempien vuosikurssien töitä.

Grafiikan opetusta.

Heti keskiviikkoaamuna tapasin Inese Pinken, jolle annoin tuliaiseni ja viralliset asiakirjat. Samoin sovittiin, että maalauksen opettaja Vita Jurjäne olisi työpaikan edustaja Jasminen ja Outin näyttöjen vastaanotossa. Koska kuvanveistotunnit loppuisivat jo kahdelta, sovimme Inesen kanssa että, menen Outin ja Jasminen kanssa käymään Jugend -museossa ja Janis Rosentälsin museossa. Tapaisimme sitten Inesen ”vanhassa kaupungissa” hänen työpäivän jälkeen puoli kuudelta ja menisimme yhdessä syömään Lidoon.

Keskiviikko (22.05.) Päivä alkoi 9.50 kahdella piirustustunnilla ja opettajana oli Baiba Damberga. Opiskelijaryhmä piirsi pienehköjä kipsipäitä lyijykynillä. Piirustukset olivat puolivalmiita ja niitä oli tehty jo muutamia kertoja aiemmin ja tarkoituksena oli saavuttaa mahdollisimman tarkka valokuvamainen piirros kohteesta. Pieni piirustusluokka oli talon ullakkotiloissa ja piirustustelineet olivat matalia ja noin 8-henkinen opiskelijaryhmä piirsi istuen telineiden ääressä.

Piirustusluokan tunnelmia.

Kuvanveistotunnit alkoivat pian piirustustuntien jälkeen ja ruokailimme pikaisesti koulun pienessä ruokalassa, jossa maukkaan ruoka-annoksen (perunamuusi, paist. broilerileike ja raastesalaatti) sai 1,75 latilla.

Kuvanveistoluokka oli todella kuvanveistoluokan näköinen, asiallinen ja toimiva. Ulkoneva valoisa osa tilaa oli mitä otollisin ammattimaiseen työskentelyyn ja vanhat kylpyammeet toimivat mitä mainioimpina saven säilytysastioina. Opettajana toimi noin nelikymppinen Kristaps Strauts, joka opiskelijoiden ja myös oman kertomansa mukaan ei pitänyt tietotekniikan suloista. Hän esitteli innolla tilassa olevaa diplomityötä, joka oli noin 90 cm korkea kipsivalu bleiseriin ja farkkuihin pukeutuneesta miehestä. Ainoastaan eräs koulun poikaoppilas ilmestyi luokkaan ja hän viimeisteli savista laihaa ihmisfiguria. ”Työssäoppimassa” olevat oppilaat Jasmine ja Outi viimeistelivät kipsivaluja, jotka kuvasivat ihmisen kämmenen selkäpuolta.

Kuvanveistoluokan valoisa ilmettä.

Kävimme sitten iltapäivällä museossa, joka osoittautui upean art nouveau -tyylisen kerrostalon hienoksi isoksi asuinhuoneistoksi. Se oli täydellisesti sisustettu jugend-tyyliin, pienimpiä yksityiskohtia myöten. Talon ylimmässä kerroksessa oli Janis Rosentälsin (1866- 1916)

huoneisto ateljeineen, jossa kuuluisa taidemaalari oli asunut aviovaimonsa, suomalaisen laulajattaren Elli Forssellin (1871-1943) kanssa. Muhkeat ja jyrkät maalaustelineet olivat ateljeen keskellä ja jopa taiteilijan työtakki oli paikallaan ripustimella.

Jugend-tyylin ilmentymää.

Tapasimme Inese Pinken sovitussa paikassa ja aterioimme Lidossa, joka oli sisustettu varhaisempien vuosisatojen tyyliin, mutta yllättävästi ravintola toimi itsepalveluperiaatteella. Ruokatarjonta oli monipuolista ja esillepano oli näyttävää.

Torstaina (23.05) klo 9.00 alkoivat taas piirustustunnit (2 h) ja opettajana oli keski-ikäinen parrakas Vladislavs Rubulis. Oppilaita oli kymmenkunta ja osa oppilaista piirsi täytettyä kukkoa, osa kipsipäätä. Piirtäminen tapahtui istuen matalien telineiden edessä lyijykynällä. Opettaja osasi sujuvasti englantia ja oli käynyt Suomessa ja Vantaalla, sikäläisessä taideteollisuusopistossa. Häntä ihmetytti Helsingissä näkemiensä taidegallerioiden suuri lukumäärä ja hän arveli, että taiteilijoita täytyi olla Suomessa myös paljon. Hänen mielestä tšekiläinen taitelijakoulutus on liian pitkä sillä, valmistuttuaan JRRMU:sta opiskelijat ovat 21-vuotiaita ja tšekiläinen taideakatemia kestää vielä kuusi vuotta, niin oppilaat lähentelevät jo 30 vuoden ikää saavutettuaan akateemisen loppututkinnon.

Seuraavaksi piti olla graafisen suunnittelun tunnit, mutta kun kurssin työt olivat jo valmiita, niin opiskelijat saattoivat tehdä ”omia töitään”. Seuraava viikko olisi ainoastaan tämän lukuvuoden eri vuosiluokkien töiden arviointeja ja oppitunteja ei olisi lainkaan. Inese Pinke ilmoitti että, multimediaosaston diplomien eli loppuöidenarviointi alkaisi perjantai-aiamuna klo 9.00 ja arvioimassa olisi rehtorin ja opettajien komissio.

Perjantai-aiamuna (24.05.) kokoonnuttiin ylimmän kerroksen pieneen tietotekniikan luokkaan ja mukana oli entuudestaan tuttuja opettajia, sekä osaston muita opettajia, rehtori sekä opiskelijoita, joiden töitä arvioitiin. Vuorotellen jokaisen oppilaan töitä heijastettiin videotykillä ja esillä oli erilaisia logoja suunniteltuna eri lähtökohdista. Myös perinteisiä lyijykynä- ja maalaustöitä sekä valokuvia heijastettiin kankaalle. Välillä käytiin viereisessä huoneessa katsomassa kukin oppilaan painamia tai muuten tehtyjä konkreettisia tuotteita, kuten paitoja, käyntikortteja. Yksi oppilas oli valmistanut jopa perinteisen leimasimen, jossa oli logo. Sitten oli vuorossa hyvin lyhyitä videotallenteita, jotka tavalla tai toisella liittyivät oppilaitokseen, mutta joukossa oli myös esimerkiksi balettiaiheinen ja hevosaiheinen otos. Lopuksi katsottiin oppilaiden tekemiä internet-kotisivuja. Tilaisuus päättyi yhden aikaan ja ”komissio” vetäytyi tekemään loppuarviointia.

Diplomityöseminaari ja tehtyjä harjoitustöitä.

Iltapäivällä kävin ”Arsenal”näyttelyhallissa, jossa oli laaja kokoelma (Latvin Art in exile) teoksia, jotka olivat maanpakoon joutuneiden tai lähteneiden latvialaisten taiteilijoiden tekemiä. Kokoelma sisälsi lähinnä vuosisadan alun ja 2000 -luvun alun maalauksia ja se oli tosi upea.

Lauantaina (25.05.) matkustin junalla Jurmalaan. Junamatka kesti noin puolituntia yhteen suutaan. Jurmala on kesällä turistien ja latvialaisten suosima rantakohde, sillä noin 30 kilometrin pituinen ranta on ainutlaatuinen. Kävelykatu oli aika hiljainen, sillä tosi viileä ja tuulinen ilma varmasti minimoi väen määrää. Tein kuitenkin pienen kävelykierroksen rannalle ja näin vanhoja, koristeellisia villoja ja tietenkin uusia, moderneja taloja, jotka huhujen mukaan olisivat venäläisten omistamia.

Kävelykatu ja rantamaisema Juralasta.

Sunnuntaiaamu (26.05.) oli tosi ankea, sateinen ja kylmä. Iltapäivällä päätimme Jasminen ja Outin kanssa että lähdemme keskustaan syömään, sillä hotellimme lähellä ei ollut ravintoloita. Kun tulimme keskustaan, ilma muuttui äkisti helteiseksi ja vanhingossa löysimme rakennuksen, johon oli siirretty osa Latvian miehitysmuseota sillä, sen oma rakennus oli restauroitavana. Kävimme museossa, mutta esineitä oli vähän esillä ja esitys perustui seinillä oleviin tekstityksiin. Myös Riian taidemuseo oli korjattavana, joten sinne emme päässeet.

Miehitysmuseon tyyliä.

Maanantaina (27.05.) alkoivat lukukauden opiskelijatöiden arviointi ja koulussa ei järjestetty tavallisia oppitunteja lainkaan. Kolmannen vuosivuosiokurssin opiskelijat, joita oli a-, b- ja c-ryhmät olivat asettelleet työnsä parhaansa mukaan telineille, istuimille ja lattialle lukuvuoden tuloksiaan yhteen rykelmään tyhjiin luokkatiloihin ja käytäville. ”Komitea”, joka koostui rehtorista ja 7-8 opettajasta liikkui oppilastöiden välissä. Sovimme Inese Pinken kanssa, että kuvaisin töitä itsekseni ja Jasminen ja Outin kanssa, sillä tulkkaaminen olisi haitannut ”komission” työskentelyä. Työt oli pääosin lyijykynällä piirrettyjä ja maalattuja muotokuvia sekä asetelmia ja töiden taso vaihteli. Joillakin opiskelijoilla oli useita luonnoksia ja sommitelmia maalauksistaan. Hiilellä tehtyjä piirustuksia oli vähän.

Kolmannen vuosikurssin viime työkauden satoa.

Tiistai (28. 05.) Tänään oli toisen vuosikurssien opiskelijoiden vuoro esitellä työnsä. Sama ”komitea kiersi” luokkia ja arvioivat töitä. Nyt oli enemmän mukana myös grafiikkaa. Töiden kuvaaminen oli tosi hankalaa, kun ne olivat vierä vieressä ja eri tasoissa. Jostain syystä toisen vuosikurssin värienkäyttö oli rohkeampaa kuin kolmannen vuosikurssin ja muutenkin taso oli mielestäni parempi. Iltapäivällä Inese esitteli Jasminelle ja Outille kesäkuun ohjelmaa, jolloin heillä olisi mahdollisuus tutustua noin kolmen tunnin ajomatkan päässä olevaan latvian Cinevilla Studioihin ja kokeilla maalauksen lomassa myös muita taidemuotoja.

Toisen vuosikurssin oppilastöitä viime talvelta.

Keskiviikkona (29.05) oli vuorossa ensimmäisen vuosikurssin opiskelijatöiden esittely. Sama ”komitean kierros” toistui kuin edellisenä päivänä. Piirustukset oli hyviä, mutta maalauksista saattoi nähdä, että ne olivat vasta-alkajien tekemiä. Poikkeksena olivat muutamien opiskelijoiden työt, jotka tasoltaan tosi hyviä.

Ensimmäisen vuosikurssin oppilastöitä.

Torstaina (30.05.) oli näytjen vastaanotto aiheina kuvan toteuttaminen 10 ov ja havainto ja ilmaisu 10 ov. Jasmine sai molemmista kolmoset ja Outi sai ensimmäisestä myös kolmosen ja jälkimmäisestä kakkosen. Tehtävänä oli maalata triptyykki eli kolmen maalauksen sarja. Jasmnella oli kolme omaa kuvaa : lapsena, teininä ja nyt. Outi oli maalannut kolme palloaiheista maalausta, joiden värit oli Vita Jurjänen mielestä sameahkot. Isene Pinke oli mukana, kun käytiin yhdessä läpi arviointiperusteet. Näyttöjen vastaanotto sujui hyvin, vaikka kielenä käytettiin englantia. Illalla teimme vielä veneretken yhdessä tyttöjen ja Inesen kanssa Riian edustalla ja hyvästelimme toisemme.

Edessä Outi Lyttinen ja Jasmine Sorvoja sekä takana vasemmalla Inese Pinke ja oikealla maalauksenopettaja Vita Jurjāne ”näyttöjen” jälkeen.

Perjantaina (31.05) kävin vielä Taidemuseo Rigas Birzassa katsomassa 1500-1800 -lukujen länsi-eurooppalaista taidetta ja pienessä taideteollisuusmuseossa, jossa oli esillä nykypäivän latvialaista taideteollisuustuotantoa. Ja sitten olikin jo aika varustautua kotiinpaluumatkalle.